

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

246

Polityka ekonomiczna

pod redakcją

Jerzego Sokołowskiego

Michała Sosnowskiego

Arkadiusza Żabińskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Beata Filipiak, Kazimierz Krupa, Andrzej Miszczuk,
Krystyna Piotrowska-Marczak, Marzanna Poniatowicz,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Joanna Szynal, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-209-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Nowa strategia rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – jej uwarunkowania i ewaluacja	13
Piotr Adamczyk: Wykorzystanie rekomendacji w procesie inwestowania na rynku akcji	24
Agata Balińska: Jakość jako determinanta konkurencyjności agroturystyki	34
Przemysław Borkowski: Rola studium wykonalności w ocenie ryzyka projektu infrastrukturalnego	43
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Wybrane zagadnienia gospodarowania nieruchomościami w procesie rozwoju zrównoważonego	53
Paulina Filip: Franczyza jako system współpracy i finansowania przedsiębiorstw	65
Małgorzata Fronczek: Znaczenie Rosji jako partnera handlowego Polski w latach 1995-2010	76
Marcin Gospodarowicz: Analiza stanu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2006-2010	86
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prognoza rozwoju sieci bankomatów w Polsce	96
Anna Grabowska: Inwestycje na rynku sztuki jako narzędzie dywersyfikacji portfela inwestycyjnego w dobie kryzysów na rynkach finansowych..	106
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna jako element dynamizowania i ochrony polskiego rolnictwa	115
Renata Grochowska: Budżet unijny jako gra interesów państw członkowskich na przykładzie Wspólnej Polityki Rolnej	125
Marcin Jurewicz: Decentralizacja systemu niemieckich izb handlowo-przemysłowych	134
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna a zmiany w funkcjonowaniu sektora produkcji pierwotnej w Polsce	142
Lidia Kaliszczak: Przesłanki i przejawy kształtowania klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości na poziomie lokalnym	150
Renata Karkowska: Ryzyko systemowe – teoria i analiza przyczyn	160
Joanna Kenc: Efekty współpracy głównych miast województwa dolnośląskiego z ich miastami partnerskimi	170
Ewa Kołoszyc: Instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie po reformie Wspólnej Polityki Rolnej	179
Dorota Komorowska: Efektywność gospodarowania wybranych typów gospodarstw ekologicznych i konwencjonalnych	188

Elwira Leśna-Wierszołowicz: Problemy systemu zabezpieczenia emerytalnego w Polsce w kontekście skarg kierowanych do rzecznika ubezpieczonych w latach 2008-2011.....	199
Janusz Majewski: Pszczelarstwo w Polsce – wybrane problemy ekonomiczne.....	209
Dominika Malchar-Michalska: Rozwój polskiego rolnictwa w perspektywie roku 2030	219
Grażyna Mańczak: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a gospodarka Polski.....	229
Natalia Mańkowska: E-administracja a zdolność konkurencyjna gospodarki	240
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Sałek-Imińska, Monika Zajkowska: Restrukturyzacja jako sposób przeprowadzania zmian organizacyjnych na przykładzie Energa-Operator SA.....	250
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Problematyka wielkoobszarowych gospodarstw rolnych w ustawodawstwie polskim	260
Danuta Miłaszewicz: Postępy w realizacji zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny polityki ekonomicznej	270
Andrzej Miszczuk: Społeczno-ekonomiczne powiązania transgraniczne regionu peryferyjnego (na przykładzie Polski Wschodniej)	280
Bartłomiej Moszoro: Znaczenie innowacyjności przedsiębiorstw w strategii zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie regionalnym	291
Janusz Myszczyżyn: Przesłanki i ekonomiczne konsekwencje polityki protekcyjnej na przykładzie „unii żyta i żelaza”.....	300
Magdalena Olczyk: Zmiany strukturalne a konkurencyjność polskiego przemysłu	311
Artur Ostromęcki, Dariusz Zajac, Andrzej Mantaj: Wpływ zmian wybranych czynników produkcji na towarowość i strategię rozwoju gospodarstw rolnych	322
Mieczysław Piechnik: Aspekty infrastruktury regionalnej i jej wpływ na rozwój turystyki w makroregionie Polski Wschodniej w latach 2000-2010.....	333
Zbigniew Piepiora: Aktywna polityka przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w województwie zachodniopomorskim – aspekty finansowe	345
Wojciech Piontek: Implikacje teorii wyboru publicznego dla budowy gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej.....	361
Zdzisław W. Puślecki: Zmiany we wzajemnych zależnościach w polityce rolnej między WTO i Unią Europejską.....	371
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Koncepcja CSR w aspekcie pracowników na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu z województwa mazowieckiego.....	381
Józef Rudnicki: Czy podział akcji maksymalizuje bogactwo akcjonariuszy?	391

Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efektywność publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2007-2009	403
Iwona Salejko-Szyszczyk: Ewolucja barier prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce	413
Anna Sieczko, Iлона Wyszyńska: Jakość usług w przedsiębiorstwie społecznym na przykładzie fundacji dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	423
Magdalena Kinga Stawicka: Specjalne strefy ekonomiczne w Unii Europejskiej.....	434
Piotr Szajner: Wpływ reformy regulacji rynku cukru w UE na efektywność polskiego przemysłu cukrowniczego	444
Iwona Szczepaniak: Ocena poziomu samowystarczalności żywnościowej Polski w warunkach integracji i globalizacji gospodarczej	454
Piotr Szkudlarek: Polityka regionalna państwa w aspekcie budowy infrastruktury szerokopasmowej na przykładzie Polski Wschodniej.....	465
Paweł Szudra: Bariery lokalizacji małych przedsiębiorstw handlowych i usługowych.....	474
Agnieszka Ścianowska: Wpływ inwestycji współfinansowanych ze środków funduszu spójności na kształtowanie cen przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.....	484
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Ewolucja aktywności innowacyjnej z perspektywy wielkości przedsiębiorstw w systemach regionalnych Polski.....	494
Marek Wigier: Efekty realizacji WPR w Polsce – doświadczenia i wyzwania w perspektywie do 2020 roku	504
Krzysztof Wiktorowski: Polityki i strategie rozwoju na tle systemu zarządzania rozwojem Polski.....	514
Tomasz Wojewodziec: Recesywne zachowania gospodarstw rolniczych prowadzonych przez przedsiębiorców ubezpieczonych w KRUS	523
Grażyna Wolska: Infrastruktura pocztowa w Polsce. Wybrane problemy badawcze	532
Agata Wójcik: Koszty i dochodowość polskich gospodarstw mlecznych należących do europejskiego stowarzyszenia producentów mleka w 2010 r.	542
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analiza sytuacji ekonomiczno-finansowej PGE – Polskiej Grupy Energetycznej SA.....	552
Józef Stanisław Zegar: Konkurencyjność ekonomiczna <i>versus</i> konkurencyjność społeczna w rolnictwie.....	563

Summaries

Franciszek Adamczuk: New development strategy for Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – conditions and its evaluation.....	23
Piotr Adamczyk: Using the recommendations in investing process on the share market.....	33
Agata Balińska: Quality as a determinant of the competitiveness of rural tourism.....	42
Przemysław Borkowski: Feasibility study in the assessment of infrastructure project risk.....	52
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Selected aspects of property management in sustainable development process.....	64
Paulina Filip: Franchising as a system of cooperation and financing of enterprises.....	75
Małgorzata Fronczek: The significance of Russia as Polish partner in foreign trade in years 1995-2010.....	85
Marcin Gospodarowicz: The analysis of enterprise development in rural areas in Poland in the years 2006-2010.....	95
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prediction of ATM network development in Poland.....	105
Anna Grabowska: Investments in the market of art as a way for the diversification of the investment portfolio in times of crises on the financial markets.....	114
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Common agricultural policy as an element of actuating and protecting Polish agriculture.....	124
Renata Grochowska: European budget as a business game of Member States based on the Common Agricultural Policy's example.....	133
Marcin Jurewicz: Decentralization of the system of German chambers of commerce.....	141
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: The Common Agricultural Policy and the changes in functioning of the original production's sector in Poland.....	149
Lidia Kaliszczak: Premises and manifestations of shaping the climate encouraging local entrepreneurship.....	159
Renata Karkowska: Systemic risk – theory and analysis of reasons.....	169
Joanna Kenc: The effects of town twinning cooperation of the main cities of Lower Silesia Voivodeship.....	178
Ewa Kołoszycz: Risk management tools in agriculture after the reform of the CAP.....	187
Dorota Komorowska: Management efficiency of the selected types of organic and conventional farms.....	198

Elwira Leśna-Wierszółowicz: Problems of the protection of pension system in Poland in the context of complaints referring to the Insurance Ombudsman between 2008 and 2011	208
Janusz Majewski: Beekeeping in Poland – selected economic problems.....	218
Dominika Malchar-Michalska: The development of Polish agricultural sector in the perspective of the year 2030	228
Grażyna Mańczak: Foreign direct investments and Polish economy	239
Natalia Mańkowska: E-government and competitive ability of the economy	249
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Salek-Imińska, Monika Zajkowska: Restructuring as a form of implementation of organizational changes on the basis of Energa-Operator SA	259
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Issues of multi-territorial farms in Polish legislation	269
Danuta Miłaszewicz: Progress towards sustainable development as a criterion of economic evaluations	279
Andrzej Miszczuk: Socio-economic transborder links of peripheral region (on the example of eastern Poland).....	290
Bartłomiej Moszoro: The importance of innovation of enterprises in the strategy of economic change management at the regional level	299
Janusz Myszczyzyn: Reasons and economic consequences of protectionist policy on the example of the “union of rye and iron”	310
Magdalena Olczyk: Structural changes and competitiveness in the Polish industry	321
Artur Ostromecki, Dariusz Zając, Andrzej Mantaj: Influence of change of chosen factors of production on the marketability and strategies of development of agricultural holdings	332
Mieczysław Piechnik: Aspects of regional infrastructure and its impact on the development of tourism in the macroregion of eastern Poland in the years 2000-2010.....	344
Zbigniew Piepiora: Active policy of natural disasters prevention in West Pomeranian Voivodeship – financial aspects	360
Wojciech Piontek: Implications of the public good theory for the creation of low carbon and resource-efficient economy.....	369
Zdzisław W. Puślecki: Changes in mutual interdependence between the WTO and the European Union in the agricultural policy	380
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Concept of CSR in the aspect of employees on the example of agribusiness enterprises from Mazowieckie Voivodeship.....	390
Józef Rudnicki: Do stock splits maximize shareholders’ wealth?.....	402
Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efficiency of public technical universities in Poland in 2007-2009.....	412

Iwona Salejko-Szyszcak: The evolution of the privatization barriers of public enterprises in Poland.....	422
Anna Sieczko, Iłona Wyszynska: Quality of services delivered by non-government organisations based on an example of charity for children „Zdążyć z Pomocą”	433
Magdalena Kinga Stawicka: Special economic zones in the European Union	443
Piotr Szajner: Impact of the EU sugar market reform on the efficiency of Polish sugar industry	453
Iwona Szczepaniak: Assessment of the level of food self-sufficiency of Poland in the conditions of economic integration and globalization.....	464
Piotr Szkudlarek: Regional policy of the state in the context of construction of broadband infrastructure on the example of eastern Poland.....	473
Paweł Szudra: Barriers of location of small trading and service companies .	483
Agnieszka Ścianowska: The influence of the investments cofinanced from the Coherency Fund sources on the price policy of water-sewage companies	493
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Evolution of innovative activity from the perspective of size of companies in regional systems in Poland .	503
Marek Wigier: Effects of the CAP in Poland – experiences and challenges in the perspective to 2020	513
Krzysztof Wiktorowski: Development policies and strategies against the background of the system of development management of Poland.....	522
Tomasz Wojewodziec: Recessive behaviors of farms run by entrepreneurs insured by KRUS.....	531
Grażyna Wolska: Postal infrastructure in Poland. Selected research problems.....	541
Agata Wójcik: Costs and profitability of Polish dairy farms belonging to the European Dairy Farmers in 2010.....	551
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analysis of economic and financial situation of PGE SA	562
Józef Stanisław Zegar: Economic competitiveness versus social competitiveness in agriculture.....	573

Małgorzata Fronczek

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

ZNACZENIE ROSJI JAKO PARTNERA HANDLOWEGO POLSKI W LATACH 1995-2010

Streszczenie: Celem artykułu jest zaprezentowanie zmian, jakie nastąpiły w polskim handlu z Rosją pomiędzy 1995 a 2010 rokiem. Pierwsza część pracy prezentuje udział Polski i Rosji w handlu światowym. W drugiej opisano udział Rosji w polskim handlu zagranicznym. Trzecią część poświęcono analizie struktury towarowej polskiej wymiany z Rosją. W czwartej części zawarte zostały obliczenia dotyczące poziomu penetracji importowej polskiego rynku ogółem oraz penetracji naszego rynku przez towary pochodzące z Rosji. Ostatnia część artykułu zawiera najważniejsze wnioski i podsumowanie.

Słowa kluczowe: handel zagraniczny Polski.

1. Wstęp

W ostatnim dziesięcioleciu XX wieku zapoczątkowany został w Europie Środkowej i Wschodniej proces zmian politycznych, którego skutkiem było głębokie przeobrażenie w strukturze gospodarczej tych państw i przejście z systemu gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej. Procesom zmian ustrojowych towarzyszyła liberalizacja warunków handlu międzynarodowego, co umożliwiło włączenie się byłych państw socjalistycznych w wymianę w skali światowej. Do czasu rozpoczęcia transformacji jednym z najpoważniejszych partnerów handlowych Polski, obok Niemiec, był Związek Radziecki. Celem artykułu jest prezentacja zmian, jakie nastąpiły w naszym handlu zagranicznym po 1995 roku. W szczególności zwrócono uwagę na miejsce Rosji jako partnera w wymianie towarowej Polski.

Pierwsza część pracy poświęcona została krótkiemu porównaniu pozycji Polski i Rosji w światowym handlu, druga część to omówienie struktury geograficznej i towarowej polskiego handlu zagranicznego oraz sytuacji w handlu Polski z Rosją. Trzecia część to analiza struktury towarowej polskiego importu z Rosji, a czwarta zawiera obliczenia dotyczące wartości wskaźnika penetracji importowej naszego rynku przez towary przywożone z tego kraju.

W pracy wykorzystano dane pochodzące ze Światowej Organizacji Handlu (WTO) oraz Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). W przypadku struktury towarowej wykorzystana została klasyfikacja PKWiU, Polska Klasyfikacja Działal-

ności (PKD) oraz Polska Scalona Nomenklatura Celna (PCN). Została ona wprowadzona z dniem 1 lipca 1997 roku¹ i zastąpiła obowiązującą do tego dnia klasyfikację SWW. W kwietniu 2004 roku opublikowano nową klasyfikację PKWiU², która następnie z dniem 1 stycznia 2009 roku została zastąpiona przez PKWiU 2008³. Do obliczeń w pracy wykorzystano grupowanie według PKWiU 1997 (dla lat: 1995 i 2000), PKWiU 2004 (dla lat: 2005 i 2007), PKWiU 2008 (dla lat: 2009 i 2010). Dane dotyczące importu gromadzone przez GUS według czterocyfrowych kodów PCN zostały przypisane do odpowiednich działów PKWiU zgodnie z kluczem powiązań, przy czym w 2008 roku grupowanie w PKWiU zostało znacząco zmienione, co uniemożliwiło porównanie wyników na poziomie pojedynczych działów. W obliczeniach przyjęto zatem podział na: produkty rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa oraz produkty przemysłowe. Wśród tych drugich wyodrębniono produkty przemysłu wydobywczego, produkty przetwórstwa przemysłowego oraz pozostałe produkty przemysłowe. Analiza objęła lata 1995-2010.

2. Pozycja Polski i Rosji w światowym handlu

Wartość światowych obrotów towarowych wzrosła pomiędzy 1995 rokiem a 2010 rokiem około trzykrotnie – z nieco ponad 5 bln USD do niemal 15,5 bln USD (tab.1).

Tabela 1. Udział Polski i Rosji w handlu światowym w latach 1995-2010

	1995	2000	2005	2007	2009	2010
	w mld USD (ceny bieżące)					
Eksport światowy	5 033,0	6 364,0	10 431,0	13 950,0	12 490,0	15 237,0
w tym:						
Polska	22,5	31,7	89,3	138,8	134,0	156,0
Rosja	64,8	105,2	243,6	355,2	303,0	400,0
Import światowy	5 170,0	6 669,0	10 783,0	14 244,0	12 682,0	15 402,0
w tym:						
Polska	30,0	48,9	101,0	162,7	147,0	174,0
Rosja	40,4	45,5	125,3	223,4	192,0	249,0
	udział w %					
Eksport światowy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
Polska	0,4	0,5	0,9	1,0	1,1	1,0
Rosja	1,3	1,7	2,3	2,5	2,4	2,6
Import światowy	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
Polska	0,6	0,7	0,9	1,1	1,2	1,1
Rosja	0,8	0,7	1,2	1,6	1,5	1,6

Źródło: *International Trade Statistics*, WTO, Geneva, roczniki z lat 1996-2011.

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, DzU 1997, nr 42, poz. 264.

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, DzU 2004, nr 89, poz. 844.

³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, DzU 2008, nr 207, poz. 1293.

W 1995 roku zarówno Polska, jak i Rosja, plasowały się na dość odległych miejscach na listach światowych eksporterów i importerów. Rosja z udziałem 1,3% zajmowała 20 miejsce w światowym eksporcie i 26 w światowym imporcie (0,8%). Polska notowana była jeszcze niżej. Udział w światowym eksporcie na poziomie 0,4% dawał naszemu krajowi 34 miejsce, a udział w imporcie 0,6% oznaczał 33 miejsce⁴. W 2010 roku udział obu krajów w światowych obrotach towarowych był mniej więcej dwukrotnie większy niż w 1995 roku. Rosja awansowała na 12 miejsce na liście światowych eksporterów oraz na 18 miejsce na liście światowych importerów. Polska natomiast znalazła się odpowiednio na 28 miejscu w eksporcie i 24 miejscu w imporcie⁵.

3. Miejsce Rosji w polskim handlu zagranicznym

Wartość polskiego eksportu w 1995 roku wynosiła prawie 23 mld USD i do 2008 roku systematycznie bardzo wyraźnie się zwiększała (dane zawarto w tab. 2). W 2008 była 7,5-krotnie większa niż w 1995 roku i wynosiła prawie 172 mld USD. Jednak w 2009 roku na skutek kryzysu gospodarczego wartość ta spadła do 136,6 mld USD, by w 2010 roku osiągnąć prawie 160 mld USD. Podobne zmiany następowały także po stronie polskiego importu, który w 1995 roku wynosił nieco ponad 29 mld USD, w 2008 roku miał wartość prawie 210,5 mld USD (7-krotnie wyższą), a w 2009 roku zmniejszył się do poziomu niecałych 150 mld USD. W 2010 roku wartość polskiego importu znów była wyższa i sięgnęła prawie 180 mld USD.

Tabela 2. Handel zagraniczny Polski z Rosją w latach 1995-2010 (ceny bieżące w mln USD)

Lata	Eksport		Import		Saldo	
	ogółem	do Rosji	ogółem	z Rosji	ogółem	z Rosją
1995	22 894,9	1 274,2	29 049,7	1 959,8	-6 154,8	-685,5
2000	31 651,3	862,1	48 940,2	4 619,4	-17 288,9	-3 747,4
2005	89 378,1	3 960,5	101 538,8	8 985,5	-12 160,7	-5 025,0
2006	109 584,1	4 711,1	125 645,3	12 145,0	-16 061,2	-7 433,9
2007	138 785,0	6 432,3	164 172,5	14 352,8	-25 387,5	-7 920,6
2008	171 859,9	8 917,3	210 478,5	20 545,0	-38 618,6	-11 627,7
2009	136 641,3	5 015,2	149 569,8	12 834,4	-12 928,5	-7 819,3
2010	159 757,6	6 617,9	178 062,9	18 206,0	-18 305,3	-11 588,0

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2011.

Obroty z Rosją podlegały nieco innym tendencjom. Dane GUS wskazują, że pomiędzy 1995 a 2000 rokiem nastąpiło zmniejszenie wartości eksportu do tego kraju z prawie 1,3 mld USD do niecałych 900 mln USD. Dopiero po 2000 roku zaczęła

⁴ International Trade Statistics 1996, WTO, Geneva 1996.

⁵ International Trade Statistics 2011, WTO, Geneva 2011.

ona wzrastać by w 2008 roku osiągnąć wartość prawie 9 mld USD. W kolejnym roku polski eksport do Rosji zmniejszył się do poziomu 5 mld USD i ostatecznie w 2010 roku wyniósł 6,6 mld USD. Wahania po stronie importu były mniej wyraźne. Na podstawie danych można zaobserwować bardzo dynamiczny wzrost jego wartości pomiędzy 1995 a 2008 rokiem, z poziomu niecałych 2 mld USD do 20,5 mld USD. Kryzys finansowy spowodował ograniczenie wartości importu z Rosji w 2009, roku ale już w 2010 roku była ona niemal taka jak w 2008 roku i osiągnęła poziom 18,2 mld USD.

Tabela 3. Struktura geograficzna handlu zagranicznego Polski w latach 1995-2010 (w %)

Grupa krajów*	1995		2000		2005		2007		2009		2010	
	EX	IM	EX	IM	EX	IM	EX	IM	EX	IM	EX	IM
Kraje rozwinięte	75,0	74,3	76,3	70,9	83,6	73,3	84,1	71,1	85,6	69,1	84,9	67,2
w tym:												
EWG/UE	70,0	64,6	69,9	61,2	77,2	65,6	78,9	64,2	79,6	61,9	79,1	59,5
w tym Niemcy	38,3	26,6	34,9	23,9	28,2	24,7	25,9	24,0	26,1	22,3	26,2	21,9
EFTA	1,6	3,1	1,9	2,2	3,0	2,7	2,6	2,1	2,8	2,3	2,3	2,4
Kraje ESW	17,3	15,4	17,3	18,5	10,0	11,6	9,9	10,6	7,5	10,0	8,0	11,8
w tym Rosja	5,6	6,7	2,7	9,4	4,4	8,9	4,6	8,7	3,7	8,5	4,1	10,2
Kraje rozwijające się	7,7	10,3	6,3	10,6	6,4	15,1	6,1	18,3	6,9	20,9	7,1	21,0

* Skład grup krajów zgodny ze stanem faktycznym w odpowiednich latach.

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2011.

Przez cały analizowany okres saldo naszej wymiany handlowej z zagranicą było ujemne. Największe rozmiary przyjęło w 2008 roku, kiedy wartość importu była większa od wartości eksportu o ponad 38 mld USD. Przy czym 30% tego ujemnego salda tworzyła wymiana z Rosją. W kolejnym roku bilans handlowy Polski nieco się poprawił (saldo nadal było ujemne, ale wynosiło ok. 13 mld USD), natomiast w 2010 roku znowu się pogorszył. Wartość importu przewyższała wartość eksportu naszego kraju o 18,3 mld USD. Warto przy tej okazji wspomnieć, że obroty z Rosją zamknęły się ujemnym saldem o wartości prawie 11,6 mld USD, co oznacza, że za niekorzystną sytuację w bilansie handlowym Polski odpowiada niemal w 2/3 wymiana z Rosją.

W badanych latach niezmiennie najważniejszym partnerem handlowym naszego kraju były państwa należące do EWG, a potem Unii Europejskiej. Ich udział w eksporcie Polski wynosił w 1995 roku 70%. W 2010 roku był on wyższy i równy niemal 80%⁶. Przy czym ¼ eksportu z naszego kraju jest kierowana obecnie do Niemiec. Bardziej szczegółowe dane zebrano w tab. 3. Drugą grupą państw, które

⁶ Warto w tym miejscu zaznaczyć, że było to w znacznej części wynikiem kolejnych poszerzeń ugrupowania, które w 1995 roku liczyło 15 państw, a w 2010 roku 26 (nie licząc Polski).

są odbiorcami naszych dóbr, były w analizowanym czasie kraje Europy Środkowo-Wschodniej. W 1995 roku kierowano do nich ponad 17% eksportu, w tym do Rosji sprzedano 5,6% dóbr wysyłanych z Polski poza granice. Dawало to Rosji trzecie miejsce jako odbiorcy naszych produktów. W 2010 roku udział państw Europy Środkowo-Wschodniej w polskim eksporcie zmniejszył się do 8%, a w tym ponad 4% dóbr sprzedano do Rosji. Uplasowała się ona tym samym na 7 miejscu na liście naszych głównych odbiorców. Po stronie importu również można zauważyć wyraźną przewagę krajów Unii Europejskiej jako dostawców produktów do Polski. Ich udział w polskim imporcie ogółem wynosił w 1995 roku prawie 65%, a w 2010 roku zmniejszył się do około 60%. Kraje Europy Środkowo-Wschodniej także zmniejszyły swój udział w naszym imporcie z 15,4% w 1995 roku do 11,8% w 2010 roku. Warto przy tym zauważyć, że rola Rosji jako naszego dostawcy nie zmniejszyła się, a wręcz przeciwnie jej udział w polskim imporcie wzrósł z niecałych 7% w 1995 roku do ponad 10% w 2010 roku. Tym samym Rosja zajmowała i wciąż zajmuje wysokie drugie miejsce na liście krajów, z których pochodzą przywożone do Polski towary.

4. Struktura towarowa handlu Polski z Rosją

W polskim handlu zagranicznym dominują produkty przemysłowe⁷. W badanym okresie stanowiły one ponad 97% importu i ponad 98% eksportu. Większość z nich to produkty przetwórstwa przemysłowego: 95% eksportu i ponad 85% przywożonych do naszego kraju dóbr. Produkty górnictwa i kopalnictwa, uważane za tradycyjne polskie produkty eksportowe, stanowiły w 1995 roku około 6,4% dóbr sprzedawanych poza granice kraju, natomiast w 2010 roku było to jedynie 0,9% eksportu. Mają one zdecydowanie większy udział w polskim imporcie. Utrzymywał się on bowiem w całym badanym czasie na poziomie 7-9%. Produkty rolnictwa, leśnictwa oraz rybołówstwa są coraz mniejszą grupą dóbr będących przedmiotem naszej wymiany handlowej z zagranicą. W 1995 roku było to 3% eksportu oraz 5,1% importu. W 2010 roku ich udział w handlu zagranicznym był mniej więcej o połowę mniejszy: 1,8% eksportu, 2,8% importu.

Struktura polskiego eksportu do Rosji była w badanym okresie zbliżona do struktury naszego eksportu ogółem (dane dotyczące struktury handlu Polski z Rosją zebrano w tab. 4). Największy udział w nim miały produkty przemysłowe. W 1995 roku stanowiły 95% eksportu do Rosji (było to 5,5% eksportowanych przez Polskę dóbr przemysłowych), przy czym na produkty górnictwa i kopalnictwa przypadało 3,1%, a na produkty przetwórstwa przemysłowego prawie 92%.

W 2010 roku produkty przemysłowe stanowiły 94,8% polskiego eksportu do Rosji (4% eksportu tych dóbr ogółem), zatem ich udział był bardzo zbliżony do poziomowi z roku 1995, jednak produkty górnictwa i kopalnictwa stanowiły tylko 0,1%

⁷ Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2011.

wartości dóbr wywożonych do Rosji, natomiast produkty przetwórstwa przemysłowego stanowiły ponad 93% eksportu do badanego kraju. Produkty rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa stanowiły w analizowanym czasie około 5% polskiego eksportu do Rosji. Warto przy tym wspomnieć, że znaczenie Rosji jako odbiorcy polskich dóbr tego rodzaju wydaje się wzrastać. O ile w 1995 roku polscy wytwórcy sprzedawali do Rosji nieco ponad 9% ogólnego eksportu tych dóbr, o tyle w 2010 roku było to już 12% wartości eksportu polskich produktów rolnych, leśnych i rybołówstwa.

Tabela 4. Struktura handlu Polski z Rosją według PKWiU w latach 1995-2010 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa	1995		2000		2005		2009		2010	
		struktura w %	udział w handlu Polski	struktura w %	udział w handlu Polski	struktura w %	udział w handlu Polski	struktura w %	udział w handlu Polski	struktura w %	udział w handlu Polski
Eksport											
01-05 (01-03)	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	4,9	9,2	3,6	6,5	4,3	10,3	5,9	9,8	5,2	12,0
10-41 (05-99)	Przemysł razem: w tym	95,0	5,5	96,4	2,7	95,7	4,3	94,1	3,4	94,8	4,0
10-14 (05-09)	Górnictwo i kopalnictwo	3,1	2,7	0,2	0,2	0,2	0,4	0,1	0,6	0,1	0,4
15-37 (10-33)	Przetwórstwo przemysłowe	91,9	5,6	96,2	2,7	95,5	4,4	92,2	3,4	93,3	4,1
40-99 (35-99)	Inne produkty przemysłowe**	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	0,1	1,8	9,3	1,5	2,9
	Eksport ogółem	100	5,5	100	2,7	100	0,3	100	3,6	100	4,2
Import											
01-05 (01-03)	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	1,5	2,0	0,1	0,4	0,1	0,5	0,0	0,1	0,0	0,0
10-41 (05-99)	Przemysł razem: w tym	98,5	7,0	99,8	9,7	99,9	9,1	100	8,8	100	10,5
10-14 (05-09)	Górnictwo i kopalnictwo	72,9	54,9	87,7	84,7	83,2	82,5	65,2	80,3	67,6	79,3
15-37 (10-33)	Przetwórstwo przemysłowe	25,6	2,0	12,2	1,3	16,6	1,7	12,4	1,2	14,3	1,7
40-99 (35-99)	Inne produkty przemysłowe**	0,0	0,1	0,0	0,8	0,0	0,4	22,3	68,2	25,2	58,5
	Import ogółem	100	6,7	100	9,4	100	8,9	100	8,5	100	10,2

* Udział w polskim handlu dóbr danej grupy ogółem; w obliczeniach uwzględniono strumienie eksportu/importu o wartości co najmniej 50 tys. USD; **Produkty przemysłowe, takie jak: dostarczanie gazu, gorącej wody, odprowadzanie ścieków itp., gdzie indziej niesklasyfikowane (kod 99 PCN „towary różne”). Przyjęto oznaczenia działów zgodne z PKWiU 2004 oraz PKWiU 2008 (w nawiasach).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2011, obliczenia własne.

Natomiast struktura polskiego importu z Rosji była zupełnie inna niż importu ogółem. W 1995 roku wśród towarów przywożonych z Rosji było około 1,5% produktów rolnych, leśnych i rybołówstwa (to 2% importu takich dóbr ogółem) oraz 98,5% produktów przemysłowych (to około 7% polskiego importu dóbr przemysłowych ogółem). Wśród nich dominowały zdecydowanie produkty górnictwa i kopalnictwa. Stanowiły one niemal 73% importu z Rosji. Produkty przetwórstwa przemysłowego miały w nim około 26% udziału. Z Rosji przywoziliśmy 55% wszystkich wytworów górnictwa i kopalnictwa, a były to przede wszystkim uważane za strategiczne dla gospodarki surowce energetyczne: ropa naftowa i gaz ziemny. W 1995 roku 65% ropy naftowej i 90% gazu ziemnego importowaliśmy z Rosji⁸.

W 2010 roku udział produktów rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa w naszym imporcie z Rosji zmniejszył się do wartości, których w przyjętych w tab. 4 zaokrągleniach nie udało się pokazać (stąd bierze się w niej wartość zero). Nadal najważniejszą grupą dóbr były produkty górnictwa i kopalnictwa. Stanowiły one około 68% dóbr przywożonych do naszego kraju z Rosji⁹. Były to prawie w całości ropa naftowa i gaz. Przy tym warto wspomnieć, że Rosja ma w praktyce monopol na dostawę tych dwóch surowców do Polski, ponieważ 80% produktów górnictwa i kopalnictwa, które są importowane przez nasz kraj, pochodzi właśnie z Rosji (93% ropy naftowej oraz 90% gazu ziemnego)¹⁰.

5. Wskaźnik penetracji importowej polskiego rynku przez produkty pochodzące z Rosji

Wskaźnik penetracji importowej informuje o tym, jaka część krajowego popytu zaspokajana jest przez importowane produkty.

Dane w tab. 5 wskazują, że ogólny poziom penetracji importowej polskiego rynku w badanych latach wzrósł z 25% w 1995 roku do prawie 50% w 2010 roku. Biorąc pod uwagę różne grupy dóbr, można zauważyć, że w większym stopniu dotyczyło to produktów przemysłowych niż rolnych, leśnych i rybołówstwa. W 1995 roku import zaspokajał około 15% naszego popytu wewnętrznego na dobra rolne, leśne i rybołówstwa oraz 26% krajowego popytu na produkty przemysłowe. W przypadku górnictwa i kopalnictwa oraz przemysłu przetwórczego wskaźnik penetracji importowej kształtował się na poziomie około 28%.

⁸ *Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 1995*, GUS, Warszawa 1996; obliczenia własne.

⁹ Wydaje się, że nastąpił wyraźny spadek tego udziału w stosunku do lat 1995-2008, jednak należy przypomnieć, że w 2009 roku wprowadzono zmiany do nomenklatury PKWiU. Na skutek tego zabiegu trudno jest wprost porównać dane z lat 1995-2008 z danymi z lat 2009-2010.

¹⁰ GUS nie podaje wartości importowanego gazu ziemnego do Polski „z uwagi na ważny interes państwa”, a jedynie jego ilość. Na tej podstawie oszacowano udział Rosji w ogólnym imporcie tego surowca. *Handel zagraniczny*, Internetowa Baza Danych GUS, www.stat.gov.pl, 25.01.2012; obliczenia własne.

Tabela 5. Wskaźnik penetracji polskiego rynku przez import z Rosji według PKWiU w latach 1995-2010 (w %)

Dział PKWiU	Nazwa	1995		2000		2005		2009		2010	
		ogółem	Rosja	ogółem	Rosja	ogółem	Rosja	ogółem	Rosja	ogółem	Rosja
01-05 (01-03)	Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo	15,1	0,3	16,4	0,1	18,0	0,1	21,0	0,0	22,8	0,0
10-41 (05-99)	Przemysł razem: w tym	26,0	2,0	37,0	3,9	43,5	4,0	48,3	4,2	50,4	5,3
10-14 (05-09)	Górnictwo i kopalnictwo	28,1	15,4	47,2	40,0	50,2	41,4	44,2	35,5	50,1	39,7
15-37 (10-33)	Przetwórstwo przemysłowe	28,6	0,6	39,7	0,5	47,9	0,8	56,3	0,7	56,2	1,0
40-99 (35-99)	Inne produkty przemysłowe*	1,3	0,0	1,8	0,0	1,4	0,0	9,2	6,3	13,4	7,9
	Ogółem	25,1	1,7	35,7	3,4	42,0	3,7	46,7	4,0	48,7	5,0

*Produkty przemysłowe takie jak: dostarczanie gazu, gorącej wody, odprowadzanie ścieków itp., gdzie indziej niesklasyfikowane (kod 99 PCN „towary różne”). Przyjęto oznaczenia działów zgodne z PKWiU 2004 oraz PKWiU 2008 (w nawiasach).

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2011; Rocznik Statystyczny Przemysłu, GUS, Warszawa roczniki z lat 1996-2010, *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2011*, GUS, Warszawa 2011, obliczenia własne.

W 2010 roku importowane produkty rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa zaspokajały już prawie 23% polskiego zapotrzebowania na te dobra, natomiast przywożone z zagranicy produkty przemysłowe pokrywały już ponad 50% popytu krajowego. Przy tym w odniesieniu do przetwórstwa przemysłowego wskaźnik był nieco wyższy (56,2%) niż w przypadku górnictwa i kopalnictwa (50,1%).

Penetracja polskiego rynku przez towary pochodzące z Rosji ogółem nie jest wysoka. Wskaźnik wzrósł bowiem w badanym okresie z 1,7% do około 5%. Jednak warto przyjrzeć się jego wartości w odniesieniu do grupy stanowiącej główny strumień importu, tj. produktów górnictwa i kopalnictwa. W 1995 roku pokrywały one nieco ponad 15% polskiego popytu wewnętrznego na nie. W 2010 roku wskaźnik zbliżył się do niemal 40%¹¹.

¹¹ Ze względu na brak dostępu do danych dotyczących wartości produkcji sprzedanej ropy naftowej i gazu w odpowiednich latach, nie było możliwe przeprowadzenie szczegółowych obliczeń wskaźnika penetracji importowej dla tych dwóch produktów.

6. Podsumowanie

Analiza danych zaprezentowanych w pracy pozwala wyciągnąć kilka wniosków. Zmiany ustrojowe i otwarcie polskiej oraz rosyjskiej gospodarki spowodowały zwiększenie ich udziału w gospodarce światowej. Świadczy o tym awans na liście światowych dostawców i odbiorców dóbr.

W badanym okresie wartość importu i eksportu Polski wzrosła 6-7 krotnie. W całym tym czasie saldo handlu zagranicznego było ujemne, a z przytoczonych w punkcie 3 danych wynika, że za ten wynik w dużym stopniu jest „odpowiedzialna” wymiana z Rosją. Przedmiotem handlu zagranicznego Polski są głównie produkty przemysłowe, szczególnie produkty przetwórstwa przemysłowego, stanowiące ponad 85% ogółu importu oraz 95% ogólnego eksportu naszego kraju. Jednak w obrotach z Rosją najważniejsze są produkty górnictwa i kopalnictwa, w szczególności w imporcie 67% wszystkich dóbr przywożonych z Rosji to surowce energetyczne: ropa naftowa i gaz. W 2010 roku 80% produktów górnictwa i kopalnictwa importowanych przez Polskę pochodziło z Rosji.

Poziom penetracji importowej naszego rynku ogółem w latach 1995-2010 bardzo wyraźnie wzrósł: z 25% do 50%. Biorąc pod uwagę ogólny wskaźnik, polski rynek nie jest specjalnie mocno uzależniony od importu z Rosji. Wyniósł on w 2010 roku o niecałe 5%, jednak uzależnienie to jest wyraźnie widoczne, kiedy przejdziemy na niższy poziom agregacji danych. W odniesieniu do produktów kopalnictwa i górnictwa kształtuje się on na dużo wyższym poziomie, co więcej, w analizowanym czasie bardzo istotnie wzrósł (z 15% w 1995 roku do prawie 40% w 2010 roku). Świadczy to o tym, że nasze uzależnienie od dostaw strategicznych surowców energetycznych z Rosji rośnie, pomimo większych możliwości dywersyfikacji kierunków zaopatrzenia, wynikających choćby z przynależności do Unii Europejskiej.

Można zatem pokusić się o wniosek, że mimo zauważalnego przesunięcia kierunków polskiego handlu zagranicznego ze Wschodu na Zachód (a ostatnio na kraje rozwijające się, szczególnie Chiny) Rosja nadal jest i, biorąc pod uwagę rodzaj dóbr importowanych od naszego wschodniego sąsiada, na długo pozostanie bardzo ważnym partnerem handlowym naszego kraju.

Literatura

Handel zagraniczny, Internetowa Baza Danych GUS, www.stat.gov.pl, 25.01.2012.

International Trade Statistics, WTO, Geneva, roczniki z lat 1996-2011.

Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2011.

Rocznik Statystyczny Przemysłu, GUS, Warszawa, roczniki z lat 1996-2010.

Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2011, GUS, Warszawa 2011.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, DzU 1997, nr 42, poz. 264.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, DzU 2004, nr 89, poz. 844.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 roku w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług, DzU 2008, nr 207, poz. 1293.

THE SIGNIFICANCE OF RUSSIA AS POLISH PARTNER IN FOREIGN TRADE IN YEARS 1995-2010

Summary: The paper aims to discuss the changes in Polish foreign trade with Russian Federation from 1995 to 2010. The data quoted in the paper indicate that Russia is our important supplier of the commodities, especially: petroleum oil and gases. In 2010 almost 90% of the total Polish imports of these products came from the researched country. Generally, about 5% Polish total demand in 2010 was supplied with commodities imported from Russia (total import penetration rate of Polish market was 25% in 1995 and 50% in 2010). But in case of petroleum oil and gases, the level of the import penetration rate of our market by the imports from Russia is much higher. It increased from 15% in 1995 to almost 40% in 2010. It shows high and increasing dependence of the domestic demand on energy raw materials imported from the researched country.

Keywords: Polish foreign trade.